НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ

СИГУРНОСТ И ИЛЮЗИЯ ЗА СИГУРНОСТ

СТЕФАН ИВАНОВ МИЧЕВ
ПРОФЕСОР, ДОКТОР, ПРЕПОДАВАТЕЛ В КАТЕДРА
„НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ“ В УНИВЕРСИТЕТА
ПО БИБЛИОТЕКОЗНАНИЕ И ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

Резюме: *Човекът, живеещ в съвременното общество, има всички основания да го определи като рисково и несигурно. Естествено е в него да има сривове между субективните възприятия и реалността. Илюзията е неистина, но такава неистина, която се приема за достатъчно задоволително обяснение на съществуването и на съществуващото. В резултат на информационния потоп човекът все по-малко знае и разбира нещата край себе си. Това води до засилваща се ирационалност на обществото, до увеличаване на суеверията и на съчетаването на наука с псевдонаука. Нараства страхът, а оттам и несигурността, усещането за опасности, които в действителност не са такива, каквито изглеждат.*

Ключови думи: *сигурност, илюзия, лидерство*

SECURITY AND ILLUSIONS FOR SECURITY

PROF. STEFAN IVANOV MICHEV, PhD,
NATIONAL SECURITY DEPARTMENT AT THE INFORMATION SCIENCES FACULTY
OF THE UNIVERSITY OF LIBRARY STUDIES AND INFORMATION TECHNOLOGIES

Abstract: *Every person living in the modern society has a reason to evaluate it as risky and uncertain. It is natural for him to have disruptions between subjective perceptions and reality. The illusion is false, but such a falsehood, which is considered to be a sufficiently satisfactory explanation of existence and of existing. As a result of the flood of information, the average person becomes less aware and hardly manages to understand the things around him. This leads to a growing irrationality of society, an increase in superstition and the fusion of science with pseudoscience. Fear, and hence insecurity strengthen the sense of danger which in fact is not what it seems at all.*

Key words: *security, illussion, leadership*

Потребността от сигурност, но и от себеизява кара хората да търсят рационални обяснения на света и модели за удовлетворяване на своите потребности, да се надяват и да вярват, че това е възможно. Картината на нашата духовна същност не би била пълна, ако не анализираме илюзиите на хората и една от най-важните и може би най-устойчивата сред тях – илюзията за сигурност.

С понятието илюзия обозначавам определена страна от духовното ни отношение (познавателното и ценностното) към света и към самите себе си. Илюзията е неистина, но такава неистина, която се приема за достатъчно задоволително обяснение на съществуването и на съществуващото.

Знанието е и резултат, и предпоставка на познанието като процес и неговата интерпретация зависи от акцента, който се поставя. Истината и неистината са характеристики на този процес. Затова може да се говори за истинност и на познанието, и на знанието.

Макар че съществуват множество определения за истината, като че ли почти всички мислители са съгласни, че най-общо тя може да се определи на философски език като тъждество на субекта и обекта. Естествено, не става дума за непосредствено, веществено, битийно съвпадение, а за тъждество в рамките на знанието и познанието. Сериозните философски дискусии започват още

тук, в зависимост от това как се разбират човекът като субект и нещата като обекти.

Най-важната характеристика на илюзията е, че чрез нея фиксираме отказа си от по-нататъшно търсене на друго обяснение. В този смисъл основното за всяка илюзия е не толкова опозицията истина – неистина, колкото опитът чрез илюзията да се постигне равновесие, успокоение, стабилност в емоционалната и рационалната ни страна. Може да се каже, че илюзията е резултат от незнание, но тя най-вече е незнание и неистина, фиксирани като знание и истина.

Съвременното научно разбиране за сигурността, естествено, е вътрешно противоречиво, но ако има нещо, което е относително установено, то е, че сигурността вече не се интерпретира като способност за отбрана, като състояние само на държавата, като състояние, при което липсват опасности и т.н.

Дори най-бегъл поглед върху развитието на концепцията за сигурност, и за национална сигурност в частност, ни убеждава, че има сериозна промяна на парадигмата, в която се изследва сигурността.

Накратко, според мен колкото и дискусионно да остава съдържанието на понятия като сигурност и несигурност, все пак изясняването им би било самоцелно, ако не го използваме, за да характеризираме съвременното общество, промените, които се извършват в него, и разбира се, промените, които засягат главните действащи лица – хората.

От пирамидата на Маслоу е известна фундаменталната потребност от сигурност, затова и според Васил Проданов „сигурността е характеристика на всяка система и тя е в нейната способност да се съхрани при промяна на средата, условията и обстоятелствата, от които зависи; да функционира и се развива оптимално, т.е. при най-малък разход на ресурси да осъществява заложените в нея закономерности и цели”.[1]

Практическите предизвикателства пред реализирането на високото ниво на сигурност, „потребно на всички“, остава по своему проблематично.

Човекът, живеещ в съвременното общество, има всички основания да го определи като рисково и несигурно. Естествено е в него да има сривове между субективните възприятия и реалността. Тези сривове имат две основни проявления.

Първото е, че в резултат на информационния потоп ние все по-малко знаем и разбираме нещата край себе си. Това води до засилваща се ирационалност на обществото, до увеличаване на суеверията и на съчетаването на наука с псевдонаука. Второто се проявява като нарастващ страх и несигурност, усещане за опасности, които в действителност не са такива, каквито изглеждат. Това е свързано с явление, станало известно през последните години като „култура на страха“. Страхът е резултат от факта, че все по-често мнозинството хора виждат реалността много по-катастрофична и несигурна в сравнение с това, което е, а сигурността – все по-илюзорна, тоест непостижима.

Информационното общество е по-рисково от всички преди това в историята и предполага много по-голяма предпазливост и обединение на усилията за създаване на сигурност. Всяка заинтересувана група и партия, включително и граждански организации, са склонни публично да представят своя интерес чрез съответна опасност, за да привлекат вниманието – от екологични групи, тръбящи за заплахите от глобалното затопляне, до най-различни други общности. Те изтъкват рисковете, на които се излагаме, ако не приемем определена тяхна теза или поведение. На уплашени хора по-лесно се въздейства. Но тъй като и с несигурността, и със страха от определени събития се свиква, както например с малки порции редовно приемана отрова, те започват да се прилагат във все по-големи размери, за да преодолеят притъпяващата се чувствителност и да продължат да въздействат. [2]

Тоталното налагане на маркетингови техники за привличане на вниманието във всички сфери на живот води до ситуация, при която не само политици, а и представители на други социални групи започват да ги използват и да разпространяват страховити истории чрез медиите, да разгръщат алармистки тип социална наука и философия, за да получат финансиране от държавата.

Културата на страха силно ерозира очакването на по-добро бъдеще. Това води до липсата на т.нар. позитивни утопии и на дебати за промяна в обществото. Добре е утопиите и илюзиите да намаляват, не е добре, когато се разширява терито-

рията на фатализма и конформизма, когато се засилва пасивността. При отсъствието на надежда за бъдещето, на която да се опреш, несигурността на настоящето носи със себе си засилен екзистенциален страх.

Предизвикателствата пред постигането на сигурност за всички са отчетливо разнопосочни и повсеместни както в географски, така и в социален смисъл. Това е така, защото потребността от сигурност има различно „лице“ пред лидерите. Независимо дали пред различните обществени лидери, или пред различните бизнес лидери. Различна е потребността от сигурност за обществото като цяло и за отделните социални групи в частност. Сигурността на работните процеси е предизвикателство и пред държавните, и пред корпоративните лидери, но в съвсем различни и често противоречащи си измерения.

Сигурността на информацията при съвременното общуване, което се реализира все по-често чрез социалните мрежи, при това през всякакви произволно избрани „профили“ от всеки участник в общуването на глобално ниво, а в редица случаи дори анонимно, не позволява отчитане на произхода и достоверността на всяка споделяна информация. Обменът на невярна информация затруднява запазването на високо ниво на сигурност както пред корпоративните мениджъри, така и в живота на обикновения човек. Не на последно място е въпросът с бюджетите, които традиционно се фокусират върху възвръщаемостта на вложените средства, а не в посока на сигурността, която не възвръща пряко вложените пари. Усилията в областта на сигурността се възвръщат косвено и пряко във всички други отрасли на бизнеса и обществения живот.

Доколко различните лидери споделят единни потребности за сигурност? Безспорно е, че поляризираното общество, както в материален, така и в социален контекст, има съвсем различни измерения на потребността за сигурност. Доколко е възможно осигуряването на непрекъсваемост на работните процеси в условията на биполярната взаимовръзка обществен сектор – частен сектор, при която държавите по света не спират да налагат различни и многобройни лицензионни и регистрационни режими, различни изисквания за удостоверяване и сертификация и всякакви често излишно формални пречки, които накъсват работните процеси? Бюджетите и в частния, и в държавния сектор най-логично приоритетно се насочват във всички други посоки, но не и към инвестиции в резервиране на функциониращи системи и инфраструктура, защото всички замразени финансови ресурси (в резервни части, резервни трасета, но и в резерв от знания и опит) по условие не носят незабавен доход. А ако не се стигне до извънредна ситуация, цялата тази резервираност е откровена финансова загуба за всяко предприятие.

Оценката на състоянието на средата за сигурност винаги е динамична величина, защото отразява текущо проявление на различни заплахи и рискове за сигурността към конкретен времеви момент, териториален обхват и в конкретна сфера на обществената дейност. При отчитане както на външните, така и на вътрешните фактори.

Ключовият въпрос е „как да се реализират заложените цели“, при това с „най-малък разход на ресурси“, което да даде „чувство на сигурност“ на мнозинството преки или косвени участници в съответната дейност на съответната територия?

Съществени са тенденциите в областта на промотирането на сигурността на международно ниво. За борба с всички нови транснационални заплахи колективната сигурност и двустранните и многонационалните договори следва да въведат в действие съвременни глобални системи за глобална сигурност. Мнозина и с право вече възприемат националния капацитет за справяне с много от съвременните заплахи като намален и гласа на отделните държави като по-малко ефективен в сравнение с този на колективните системи за сигурност, които упражняват различните инструменти, прилагани преди това от суверенната национална власт, в това число: външни работи, дипломация, развитие, отбрана и разузнаване. Тези колективни организации трябва да се променят, като получат и задачи от нов тип за осигуряване на глобалната сигурност. С неизбежната федерализация на света, международни организации като: ООН, НАТО, ЕС, които в голяма степен са самоблокирани заради излишно бюрократизиране, вероятно ще трябва да намалят пречките пред бързината на взимането на решения.

В национален план, на първо място, следва да се развиват националната културна и образо-

вателна традиция; националните високи технологии както в сигурността, така и в бизнеса; националното производство на висококонкурентни стоки и услуги.

На второ място, обществото във всяка национална държава следва да се обучава в разграничаване на достоверната от недостоверната публична информация. Както пише и Н. Крушков, следва да се обърне внимание и на активната защита на „ключовата бизнес информация, както и на знанията … чрез законова закрила, както и чрез закрила с нормативи, правила и процедури“.[3]

На трето място следва да се посочи необходимостта от формиране на политика на уважение, подкрепа и насърчаване на креативността в работата, на творческия труд. Творчеството е фактор за бързо развитие, фактор за устойчивост на конкурентоспособността, фактор за успех. Възприемането на тези разбирания ще позволи създаването на поколения от самостоятелно и критично мислещи експерти, готови да тръгнат по път, който никой допреди тях не е имал смелостта да изпробва. Сигурността и преодоляването на илюзиите за сигурност подкрепят и подпомагат прогреса, защото позволяват управлението на риска по пътя към целта.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Проданов, В. Вътрешната сигурност и националната държава. – Военен журнал, 1995, № 2, с. 8.
2. Проданов, В. Неадекватности в социалните възприятия в обществата, основани на знанието. – Понеделник, 2006, № 9 – 10, с. 6 – 12.
3. Крушков, Н. Системите на интелектуалната собственост и на търговската тайна защитават от измами. – Икономически и социални алтернативи, 2019, №1, ИК-УНСС, с. 95.

АБОНАМЕНТ НА СПИСАНИЕ
НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ

ПРЕЗ БЪЛГАРСКИ ПРОЩИ
НОМЕР 1502

https://nacionalna-sigurnost.bg